

Mötesanteckningar

Datum 2017-06-13

Diarienummer RHK 2017-00120

Västra Götalandsregionen

Koncernkontoret

Handläggare: Åsa Olsson

Telefon: 0705405366

E-post: asa.olsson@vgregion.se

Anteckningar från Västra Götalandsregionens samråd för funktionshindersfrågor 20170518

Närvarande:

Britt Artursson

Erik Johansson Lönnroth

Mona Eriksson

Kent Olaisson

Elaine Johansson

Ulla Adolfsson

Hans Hedström

Lena Svensson

Lisbeth Schmauch

Kommittén för mänskliga rättigheter:

Rasha Riad Sandén

Patrik Karlsson

Avdelning mänskliga rättigheter

Vania Timback

Åsa Olsson

Återkoppling från förmiddagens workshop (seminarium och inhämtande av synpunkter) gällande halvtidsutvärdering av styrdokumentet för strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020 även kallat VG2020. Workshopen genomfördes med hjälp av konsultföretaget Kontigo.

Fördel: En första reflektion i samrådet var att de fann ett stort värde i att träffa de övriga samråden och se att samråden har gemensamma frågor och likvärdiga synpunkter. Förmiddagens workshop var ett bra startskott för att intressera sig, vara lyhörda och lyssna in, förankra och höra andra röster.

Nackdel: Grupperna var för stora och mindre grupper kunde innebära att fler sagt vad de tycker.

Fler kommentarer från företrädarna i samrådet angående VG2020:

- för lite konkret, i halvtid borde man fått veta vad som har utträttats
- tappat bort perspektivet av individen
- viktigt med samverkan mellan Västra Götalandsregionen, kommunerna och medborgare
- texten är svår att förstå vilket utestänger många människor
- företrädarna vill gärna komma in med synpunkter på Kontigos rapport

Allmänna kommentarer från företrädare i samrådet:

- Förmiddagens workshop gav inspiration till att finna möjligheter att arbeta mer aktivt och att ha ett forum för att möta de föreningar vi företräder
  - Hitta en struktur – att föra talan mot politiker och att sprida information utåt till sina föreningar
  - Ha resurser att föra dialog mellan företrädare i rådet och föreningar
  - Ha en fadderverksamhet eller kontaktperson som kan föra ut frågor från samrådet och ta in frågor. Organisationerna vet inte vad de kan få hjälp med.
-
- På förmiddagen informerade Birgitta Adler, regionutvecklare Koncernkontoret kultur, om revidering av policy och riktlinjer för Västra Götalandsregionens föreningsbidrag. Hon önskade att två representanter anmäler sig till en träff den 13 juni. Kent Olaisson och Britt Artursson anmäler sig.

Samrådsmötet fortsätter med godkännande av dagordning och föregående anteckningar.

Väst kuststiftelsen

- Företrädarna i samrådet har skickat en fråga om hur Väst kuststiftelsen ska arbeta med tillgängligheten i sina naturvårdsområden och vandringsleder med hjälp av TD Tillgänglighetsdatabasen. Ansvarig tjänsteperson på TD enheten har svarat att planen är att 80 stycken av Väst kuststiftelsens

naturområden ska inventeras av TDenhetens inventerare i ungdomsprojektet, med start till hösten.

Referat från kommittén för mänskliga rättigheters sammanträden den 2/3 och 27/4

- Diskussion om de nya organisationsbidragen och verksamhetsbidragen från beslut den 27 april. Tjänsteperson från avdelning mänskliga rättigheter förklarar processen kring detta.

Roland Ax berättar om Västrafiks arbete kring tillgänglighet:

Presentation bifogas.

Av Västra Götalands cirka 1 600 000 invånare har cirka 270 000 funktionsnedsättning. Han berättar om styrande dokument och om Lagen om kollektivtrafik SFS 2010:1065 som säger att det ska finnas tidsbestämda mål och åtgärder för anpassning av kollektivtrafik med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning och de bytespunkter och linjer som ska vara fullt tillgängliga för alla resenärer. Kollektivtrafik togs för första gången upp 2015 i Diskrimineringslagen. Västra Götalandsregionens Kollektivtrafiknämnd har fastställt en strategi för funktionshinderanpassning av kollektivtrafiken med mål och strategier.

Det övergripande målet är att:

- Kollektivtrafiken ska beakta alla resenärgruppers behov
- Det ska finnas ett utpekat nät som är tillgänglighetsanpassat för att möjliggöra resan

Västtrafiks mål:

- Alla som själva eller med hjälp av ledsagare kan ta sig till och från hållplats ska kunna resa med Västtrafik. Resan får inte vara den länk som brister
- Minst 90 % av personer med funktionsnedsättning ska kunna använda den allmänna kollektivtrafiken

Detta är gjort: Information och service

- Kundbemötande : när färdtjänst handlas upp ska förare ha en förarcertifiering. Då har föraren en utbildning som tar upp olika områden som bemötande med mera.
- Det finns ledsagarservice på drygt 60 knutpunkter. En service som är till för alla resenärer. Man kan ringa senast en timma innan – ca 1200 ledsagningar/år. I Göteborg finns det särskilda ledsagare och i andra delar av Västra Götaland är det upphandlat med taxichaufförer.
- Det pågår tester med en applikation (app) i smartphone för audiovisuell information på alla hållplatser. Appen är till för alla resenärer.
- När Västtrafik ska stämma av något vänder de sig till samrådet för funktionshindersfrågor som utser personer för bland annat översyn av resevillkor, prissystem, ny spårvagn och audiovisuell information via app i smartphone.
- Rullstolar på spårvagn. Genom en påpekan från Göteborgs spårvägar har en lagändring gjorts. Det är nu tillåtet att om rullstolsplats ett eller två är upptagna i en spårvagn så kan den flexibla ytan (flexytan) användas om inte hinder uppstår.
- Reseplanerarens sökfunktion gällande tillgänglighet har förbättrats
- Informationen på Västtrafiks webbsida har förbättrats

Detta är gjort: Fordon

I stort sett alla bussar, tåg och fartyg är anpassade. Enligt Myndigheten för delaktighet är ett fordon med ramp/lift, audiovisuellt utrop och rullstolsplats tillgänglighetsanpassat. Idag har 1834 av 1835 bussar ramp/lift, audiovisuellt utrop och rullstolsplats.

Detta är gjort: Hållplatser och terminaler

- 40 prioriterade hållplatser är anpassade under 2016. Av de 680 prioriterade hållplatserna (med fler än 100 påstigande /dygn) återstår drygt 100 att åtgärda.
- Västtrafiks resecentrum har inventerats och registrerats i TD Tillgänglighetsdatabasen.

Utmaningar: Information och service

- Kunskap och bemötande
- Lättförståelig och läsbar information
- Enhetliga regler för ledsagare
- Audiovisuell information på hållplats
- Ny hemsida med lätt svenska och tal
- Ny responsiv reseplanerare (anpassar sig efter smartphone, dator eller läsplatta).
- Bättre kvalitet på tillgänglighetsdata i reseplaneraren

Utmaningar: Fordon

- Utbyte av gamla spårvagnar – tidigast år 2023

Utmaningar: Hållplatser och terminaler

- Vidareutveckla samverkansformerna med väghållarna
- Ta fram en prioriterad lista, i samverkan, på drygt 800 hållplatser och strategiska knutpunkter
- Öka utbyggnadstakten av tillgänglighetsanpassade hållplatser på det prioriterade nätet
- Att få väghållaren, som ansvarar för hållplatsen, att åtgärda enligt prioriterad lista

Kvalitet på det vi erbjuder – ramper, utrop med mera

Våra kontrollanter ska kolla att ramperna fungerar och att det audiovisuella utropet är på. Man ska kunna skruva ner utropet till ett minimum men inte stänga av.

Svar från Roland Ax på frågor som samrådet tidigare ställt:

1. Utbildning av personal

Fråga: När ska Västtrafik införa krav på insikts- eller bemötandebildning av samtliga förare för såväl bussar som annan trafik?

Svar:

- Det ingår som krav vid upphandling av buss och särskild kollektivtrafik (färdtjänst, sjukresor)
- Buss och särskild kollektivtrafik – uppföljning via förarcertifiering
- Spårvagn – utbildar sin personal som i Kollaprojektet
- Båt – få fartyg, liten rotation av personal, personlig service via däckspersonalen.

På frågan från samrådet vad annan personal än förare har för utbildning, svarar Roland Ax att han tar med sig frågan. Cirka 300 personer jobbar på Västtrafik.

Övriga påpekanden från samrådet:

Hur kunnig är personal om det skulle uppstå ett astmaanfall på ett fordon? Vi som har dessa problem använder egna bilar och färdtjänst.

Hur utbildas förare i bemötande av barn med autism?

Spårvagnar har oftare på det audiotiva utropet. När ska bussförare bli bättre på att ha på det audiotiva utropet i bussen?

2. Västtrafiks hemsida

Fråga: Dagens hemsida har stora brister när det kommer till tillgängligheten. Framför allt i form av kontraster (ljusblå text på vit bakgrund) och användningen av en karta som i många situationer omöjliggör navigationen på sidan för personer med nedsatt synförmåga.

Vad görs för att tillgängliggöra Västtrafiks hemsida och när kan vi förvänta oss att det är klart?

Svar: I projektet nya Västtrafik.se jobbar vi löpande med dessa frågor i design och utvecklingsarbete. Vi tillsammans med en konsult för tillgänglighet för att verifiera att vår nya hemsida följer våra riktlinjer. Det kommer att lanseras en betaversion (preliminär version) innan sommaren och planerar att ersätta befintlig hemsida i slutet på året.

Förslag från företrädare i samrådet: Stäm gärna av med samrådet att den är tillgänglig bland annat vad gäller kontraster.

3. Yttre destinationsutrop (den som står på hållplatsen hör vilken buss, spårvagn som närmar sig)

Fråga: Uteblivna hållplatsutrop. Kollektivtrafik ska enligt definitionen kunna vara till för alla. Enligt Västtrafik själva var 98,1% av alla fordon 2015 utrustade med den tekniska möjligheten för audiovisuella hållplatsutrop såväl inuti som utanpå sina fordon. Miljöförvaltningen i Göteborgs stad rekommenderar Västtrafik "Maximalt 55 dBA vid yttre fasad nattetid (Mellan kl.22-06)" (Källan finns bifogad i Miljöförvaltningens svar till stadsdelsförvaltningen centrums funktionshinderråd 2017), vilket innebär att utrop även nattetid kan tillåtas om det regleras. Trots detta har Västtrafik beslutat

att stänga av sina externa hållplatsutrop mellan klockan 20:00-07:00.

Konsekvensen av detta beslut är att grupper som är beroende av fungerande hållplatsutrop diskrimineras från möjligheten att använda den kollektiva trafiken och detta inte bara nattetid, då utropen allt för ofta glöms av att slås på dagtid. Till följd av detta uteblir kollektivresande i motsats till Västtrafiks mål och istället kvarstår beroendet av färdtjänsten.

Kravet om avstängning som Västtrafik tagit helt utan krav från utomstående instanser skickar signaler till förarna om att utropen inte är viktiga. Idag erbjuder Västtrafik yttre destinationsutrop alla dagar mellan klockan 07.00 – 20.00 i Göteborgs stadstrafik (buss linje 16-199, spårvagn, båt på Göta älv.

- När ska Västtrafik häva beslutet om att stänga av utropen nattetid?
- När kan vi förvänta oss ett högtalarsystem som går att anpassa efter tid på dygnet och bullernivåer på olika platser?
- Hur ser Västtrafik på EU:s ökade krav på tillgänglighet för kollektivtrafik och transport från och med årsskiftet 2017/2018 (Läs EU Disability Guide)?

Svar:

- Idag går det inte att styra sänkningen av de yttre utropen på specifika klockslag
- Tills den funktionen är på plats så kommer inte de yttre utropen slås på
- Roland Ax kommer att kontakta ansvariga inom Västtrafik och påpeka att Miljöförvaltningen i Göteborgs stad rekommenderar Västtrafik "Maximalt 55 dBA vid yttre fasad nattetid (Mellan kl.22-06) vilket innebär att utrop även nattetid kan tillåtas om det regleras.
- Angående EU:s Disability Guide- Tillgängligare produkter och tjänster för personer med funktionsnedsättning. I Västtrafiks resevillkor står under rubriken resenärer med funktionsnedsättning:

Västtrafik uppfyller de nationella och internationella rättigheter och lagar som reglerar de rättigheter som personer med funktionsnedsättning har. Bland annat de regler som finns i Diskrimineringslagen, Lagen om handikappanpassad kollektivtrafik, FN:s konvention om rättigheter för personer med

funktionsnedsättning och Lagen om kollektivresenärers rättigheter.

Företrädare från samrådet påpekar att det upplevs som diskriminerande med den begränsade tid som de yttre utropen används samt när de inre utropen i bussen stängs av.

4. Ledsagarkort för färdtjänstberättigade

Styrelsen för Västtrafik beslutade, april 2014 (9.2)

- att mot en ersättning av Västtrafiks administrativa kostnader, erbjuda ledsagarkort till samtliga kommuner inom Västra Götaland
- att ledsagarkort erbjuds kommunerna så snart en process för hanteringen är fastslagen

Syftet med ledsagarkortet:

- Ledsagarkortet syftar till att göra det lättare för personer med funktionsnedsättning som är färdtjänstberättigade att resa med den allmänna kollektivtrafiken
- Personen som är färdtjänstberättigad ska få ett kort att använda i den allmänna kollektivtrafiken. Man betalar för sin resa men har ett ledsagarkort som gör att ledsagaren åker gratis
- Västtrafik har under året arbetat vidare med ledsagarkortet
- För att göra det enkelt för kunderna söker Västtrafik efter en lösning som är enhetlig över hela regionen. Det ska vara enkelt och rättvist oavsett vilken funktionsnedsättning man har och var man bor.
- Därför kommer det fortsatta arbetet vara inriktat på förankring med Västra Götalandsregionen och kommunerna.

5. Åkareplatsen

Fråga: Hur arbetar Västtrafik med att tillgängliggöra den nya bussterminalen för personer med funktionsnedsättning och på vilket sätt har Västtrafik tagit till sig synpunkterna som de fått vid byggnationerna vid exempelvis Frölunda Torgs bussterminal eller den vid Torps köpcentrum?

Svar: Västtrafik har tagit hänsyn till tidigare erfarenheter.

Företrädare i samrådet påpekar att byggledaren kan ta kontakt med SRF.

6. Hjälp med ramp/lift på fordon

I Västtrafiks resevillkor står att du får assistans med lift/ramp om trafiksituationen tillåter. Västtrafik har fått ett förslag att stryka formuleringen "om trafiksituationen tillåter" alternativt omformulera till "såvida det inte råder en extrem trafiksituation"

Svar: Roland har inte fått något besked i detta ärende

<https://www.vasttrafik.se/#!/reseinformation/sa-har-gar-det-till/tillganglighetsanpassad-kollektivtrafik/resa-i-rullstol/>

7. Västtrafik ToGo

För ett halvår sedan överlämnades en lista med åtgärder som utvecklaren av appen lovade att åtgärda vid nästa uppdatering. Den har istället blivit sämre och nu går det inte ens att använda appen med VoiceOver.

Svar: Det ska ske ett utvecklingsarbete snarast där ikonerna ska döpas om till benämningar som lättare kan läsas upp.

Roland återkommer om när det kan komma en uppdatering. Han informerar också om att de mest övergripande delarna i ToGo för iOS är justerade och ska släppas om några veckor.

8. Prator på terminaler

Det finns önskemål om prator på terminaler och knutpunkter. Det är en dator som läser upp avgångsinformation via en knapptryckning.

Svar: Målet är att ha minst en prator på varje resecentrum/terminal, för att ge varje kund möjlighet att få uppläst avgångsinformation.

Förslag på högtidsdagar som kommittén kan uppmärksamma

- Inom kommittén för mänskliga rättigheters olika verksamhetsområden finns det många olika högtidsdagar att uppmärksamma. På sammanträdet den 1 december 2016 beslutades att i ett första steg uppmärksamma några dagar som en del i att stärka de mänskliga rättigheterna för människor med

funktionsnedsättning och för människor som tillhör någon av de nationella minoriteterna. De valda dagarna för personer med funktionsnedsättning var Teckenspråkets dag den 14 maj och Internationella funktionshindersdagen den 3 december.

Tanken är att på olika sätt uppmärksamma dagarna bland annat genom initiativ från samråden. Uppmärksammandet avgörs från gång till gång och från år till år. Det kan exempelvis handla om flaggning, inlägg på sociala medier, deltagande och/eller att arrangera evenemang. Kommittén vill nu få förslag till fler dagar att uppmärksamma. Kommittén gör sedan ett urval av dessa.

På samrådet för funktionshindersfrågor kom flera förslag som Reumatikerdagen den 12 oktober, Vita käppens dag den 15 oktober och även en internationell dag för diabetes utlyst av Förenta Nationerna FN.

Det senare förslaget framkallade idén att det kanske är de dagar som FN har pekat ut som ska uppmärksammas. Se länk nedan.

<https://www.kalender.se/fn-dagar>

Mejla in synpunkter och ett gemensamt förslag **senast 16 juni**. Ärendet är planerat att tas upp på kommitténs septembermöte.

Ärende att lyfta till presidiet för kommittén för mänskliga rättigheter:

Utökade yttre destinationsutrop samt hållplatsutrop inuti buss. Företrädare från samrådet påpekar att det upplevs som diskriminerande med den begränsade tid som de yttre utropen används samt när de inre utropen i bussen stängs av. Frågan om diskriminering av personer med synskada lyfts till kommittén för mänskliga rättigheters presidium med reservationen att först avvakta Västtrafiks svar, se punkt 3.

Övrigt

Företrädare i samrådet frågar om hur arbetet med uppdatering av bemötandeutbildning fortskrider. Svaret är att den ska faktagranskas och sedan finns det möjlighet att testa den i Lärplattformen.

Rasha och Patrik tackar för ett givande möte.

Nästa samrådsmöte är den 5 oktober 2017